

Marcel Koprol

SODELOVANJE MED RUSIJO IN KITAJSKO SE KREPI

Rusija se ozira proti svojemu Daljnemu vzhodu in njegovi veliki sosedi.

Po končanih zimskih olimpijskih igrah v Sočiju leta 2014 se je začelo obdobje zaostrovanja ruskih odnosov z Zahodom, ki mu je skoraj sočasno sledilo preusmerjanje številnih oblik ruskega mednarodnega sodelovanja na čedalje močnejšo vzhodno partnerico, Kitajsko. Sankcije zahodnih držav, ki sicer grenijo življenje ruski politični eliti, so zato veliko manj uspešne, ker so kitajska podjetja s svojimi investicijami deloma nadomestila usihanje zahodnih investicij. Za Moskvo postaja čedalje bolj razveseljivo dejstvo, da Kitajci investirajo tja, kamor si Moskva najbolj želi: v velike gospodarske gigante, kot so, Yamal, Rosneft, Gazprom in NSR.

Te kitajske poteze v Moskvi razumejo tudi kot dokaz, da želi Kitajska z investicijami podpirati razvojne projekte na ruskem Daljnem vzhodu, katerega se Moskva, zaradi velikega gospodarskega potenciala, na vse pretege trudi pospešeno gospodarsko razvijati. Po drugi strani pa so v Rusiji s sodelovanjem s Kitajci zadovoljni tudi zato, ker se ti niso odločili, da bi zaradi varnostnih razlogov okrepili svojo vojaško prisotnost v Srednji Aziji¹. Skupni iztržek tako zastavljenega bilateralnega sodelovanja je pripomogel, da je Moskva dobronamerno sprejela dejstvo, da je v njenih bilateralnih odnosih prišlo do rahle prevlade Kitajske in njenih političnih pogledov ter strateških interesov.

Ruska aneksija Krima in njeno poseganje na strani upornikov v dogajanje na vzhodu Ukrajine nista ostali brez posledic niti v njeni soseščini, saj sta številne države v Evraziji zelo prestrašili, jih začeli odvrčati od Rusije ter jih usmerjati v povezovanje s Kitajsko. Nenadoma so jo začele prepoznavati kot potencialnega garanta njihove varnosti in neodvisnosti, posebej še zato, ker so začutile nezainteresiranost zahodnih držav za njihovo

¹ Vse to je sestavni del kitajske zunanjepolitične strategije, v kateri dominira kitajski interes v Jugovzhodni Aziji in v Indijskem oceanu (op. avtorja).

marec 29, 2018

usodo. Zaradi omenjenih ruskih potez v Ukrajini, je Kitajska brez vloženega truda že uspela povečati svoj vpliv v Centralni Aziji in celo Putinov projekt Eurasian Economic Union je zdaj videti, da temelji na čedalje bolj majavih nogah. Prav nasprotno, pa veliko večjo perspektivo zdaj pridobiva kitajski Belt and Road Initiative (BRI), ki za enkrat, vsaj javno, še nima zagotovljene dolgoročne finančne konstrukcije.

Moskva, ki se zaveda, da izgublja svoj gospodarski vpliv v Centralni Aziji, skuša zato svoje izgubljene pozicije povrniti z uporabo "soft power" politike, kjer uporablja različne tradicionalne povezovalne kulturne, jezikovne in izobraževalne projekte, ki pa v teh državah, zaradi kroničnega nezaupanja do Moskve, nimajo niti srednjeročne, še manj pa dolgoročne uporabne vrednosti. To pomeni, da lahko pričakujemo, da se bo Moskva prej ko slej morala spet zateči k njeni preizkušeni uporabi politike bolj trdih prijemov, če bo želela v tem delu soseščine nadzorovati dogajanje in ga usmerjati v skladu s svojimi strateško varnostnimi interesi.

Tu pa, zanimivo, Kremelj ne pričakuje kitajskega nasprotovanja, saj države Centralne Azije Kitajske strateško varnostno preveč niti ne zanimajo. Kitajski strateški interesi so drugje in bi jo močnejše vojaško vključevanje v regijo, če bi jo sama želela varnostno stabilizirati, finančno preveč slabilo ter drobilo njeno vojaško moč. Novemu strateškemu povezovanju Rusije in Kitajske pa gre na roko za globalno varnost in njeno geostrateško ravnotežje zelo vprašljiva politična odločitev nekdanjega predsednika ZDA Obame, ki je zmanjšal ameriško prisotnost v Afganistanu ter s tem de facto prepustil Centralno Azijo Rusiji in Kitajski.

Kitajska postaja ruska zaveznica.

Mednarodni odnosi so živ organizem, kjer se interesi in proti interesi križajo ter tehtajo in zato nobena geopolitična praznina nikoli za dalj časa ne ostane prazen prostor, saj jo zelo hitro zasedejo drugi, ki v tej potezi vidijo svoj interes. Zato lahko opazujemo, kako počasi nastaja in se krepi dvostransko sodelovanje med Rusijo in Kitajsko, v katerem sta si državi presenetljivo hitro tudi razdelili vloge: Kitajska zagotavlja gospodarsko moč za nujen regionalni gospodarski napredek, Rusija pa svojo vojaško moč za regionalno varnost. Za enkrat je videti, da državi sodelujeta v primernem politično strateškem sozvočju in, ker je

marec 29, 2018

njun strateški skupni cilj preprečevanje vpliva in posledično tudi vstopa zahodnim državam v regijo zelo razločno definiran ter koristi obema, lahko z veliko mero gotovosti sklepamo, da nastaja v tem delu svetovnega prizorišča dokaj trdna in odporna bilateralna geostrateška povezava, ki² naj ne bi bila zaznamovana z bremenom prevelikega števila medsebojnih nesporazumov.

Z vidika ruskih strateških interesov je, poleg različnih oblik gospodarskega sodelovanja v Centralni Aziji, ruski Daljni vzhod njihov največji notranje politični in varnostni problem. Ker je Moskva obremenjena s kroničnim pomanjkanjem sredstev za investicije, potrebuje kitajski denar, če želi ta del gospodarsko razviti, ga socialno stabilizirati in ga spremeniti v trdno oporo svoji zunanjepolitični usmeritvi pri oblikovanju Severovzhodne azijske geopolitične regije, ki jo srednjeročno Moskva vidi kot kompenzacijo za svoj odmik od Zahoda.

Toda pot do izpolnitve tega načrta ni tako lahka, kot so jo sprva videli njeni načrtovalci, saj v te dele Rusije kitajske investicije, kljub temu, da Kitajska v svojih javnih izjavah zelo podpira povečane ruske napore za razvoj regije, prihajajo zelo počasi, skoraj dozirano. Pa tudi kadar do investicij pride, v Kremlju opažajo, da so ponujeni pogoji zelo ostri in ruski podjetniki morajo zelo zarezati v svoje dobičke, če želijo pridobiti kitajski denar, kar kremeljsko elito zelo jezi..

Seveda v dogajanju v omenjeni regiji vse le ni tako zaskrbljujoče, saj je za Kremelj vseeno zelo razveseljivo dejstvo, da med lokalnim prebivalstvom ni več čutiti tako velikega odpora proti Kitajski in njenim vlaganjem, kot ga je bilo čutiti v preteklosti. Razumljivo je, da tudi tu še vedno ne gre vse gladko in brez odpora ruskih nacionalistov, ki glasno svarijo pred prihodom kitajskih delavcev, ki bi spremljali vsako novo kitajsko investicijo. Zanje pa je še posebej občutljivo vprašanje dolgoročnih zakupov kmetijskih zemljišč s strani kitajskih investitorjev ter v zvezi s tem neprestano opozarjajo, da bodo ob taki politiki sčasoma v demografski strukturi prebivalstva v teh delih ruskega Daljnega vzhoda začeli Kitajci celo prevladovati.

² Zelo pomembno za sklepanje trdnih bilateralnih povezav (op. avtorja).

Tudi politiki v Moskvi se zavedajo možnih negativnih plati pretesnega navezovanja na Kitajsko, vendar imajo na voljo čedalje manj možnosti, da stanje spremenijo. Opaziti je, da sicer razmišljajo tudi o tem, kako v ta oddaljeni del Rusije privabiti druge investitorje, predvsem take, ki svojega sodelovanja ne pogojujejo z različnimi zanje neugodnimi pogoji. Zato se Moskva zelo trudi, da bi privabila Južno Korejo ali Japonsko, da bi s svojimi investicijami vstopili v to zanju ne tako oddaljeno rusko regijo. Njihovo investicijsko vključevanje vidijo kot pomoč pri preprečevanju popolnega kitajskega nadzora nad ruskimi naravnimi in energetske bogastvi, ki jih regija ima.

Pri ponujanju sodelovanja s tema državama pa prihaja do zanimivega diplomatskega paradoksa, ker si Rusija celo želi, da bi tisti Zahod, s katerim je sama v hudem sporu³, vplival na ti dve državi, da se s svojim kapitalom aktivneje vključita v ta segment ruskega regionalnega razvoja ter pomagata zmanjševati kitajsko prisotnost. Toda take želje, morda celo načrti, so velika utvara, saj jim stoji nasproti veliko nepremostljivih ovir: ozemeljski spori, rusko nasprotovanje njihovi obrambni raketni oborožitvi, zaostreni ruski odnosi z Zahodom in tudi sankcije, ki so jih proti Rusiji uvedle prav zahodne države⁴.

Kje je v odnosih ruska prednost in kako se bo sodelovanje razvijalo?

Seveda ima v medsebojnih odnosih tudi Rusija svoje prednosti, saj pred Kitajsko še vedno prednjači na področju vojaške industrije in podatki kažejo, da to prednost v sodelovanju s pridom uporablja ter je na tem bilateralnem segmentu do Kitajske nepričakovano celo zelo odprta. Prav ta njena pripravljenost, da Kitajski proda nekaj svojih najbolj modernih orožij potrjuje, da med državama vlada dovolj visoka stopnja zaupanja, saj drugače kaj takega ne bi bilo mogoče⁵. Zato ruska pripravljenost, da Kitajski proda tudi napredno vojaško tehnologijo, s katero lahko Kitajski zagotovi zadostno lastno vojaško moč za njen pohod na prevzemanje

³ Predvsem ZDA in države članice EU (op. avtorja).

⁴ Zato Moskvi ostane na voljo samo tesnejše sodelovanje s Kitajsko (op. avtorja).

⁵ V ruskih notranje političnih razpravah je med skeptiki veliko govora o tem, če bi lahko to celo povzročilo, da bi kmalu začela Kitajska Rusiji konkurirati na trgu z orožjem, vendar skeptiki še ne prevladujejo (op. avtorja).

marec 29, 2018

političnega in gospodarskega vpliva v Jugovzhodni Aziji in Južnokitajskem morju, ne preseneča. Kitajska prevlada na tem delu mednarodnega prizorišča je namreč v strateškem interesu Moskve, ki si, razumljivo, ob tesnejšem sodelovanju s Pekingom nikakor ne želi, da bi slednji s svojimi investicijami pridobil prevelik politični vpliv na ruskem Daljnem vzhodu, ali celo bolj severneje, na področju Arktike, kjer Kitajska prav tako kaže želje po svoji ekspanziji⁶ ter bi svoje strateške interese začel usmerjati v ta področja.

Ruski in kitajski interesi se srečujejo tudi na Korejskem polotoku, kjer obe državi zelo pozorno spremljata krhko politično okolje, v katerem se nahajata obe korejski sosedi. Obe državi nasprotujeta vsaki spremembi severnokorejskega političnega vodstva in poskušata spodbujati proces popuščanja visoke politične napetosti med Severno Korejo in ZDA, saj se zavedata, da bi morebitni vojaški spopad poslal na milijone beguncev preko skupnih meja na njuni ozemlji. Tudi misel, da bi morebitni spopad povečal ameriško vojaško prisotnost na njunih mejah, jima ni niti najmanj po godu. Čeprav delujeta usklajeno, pa ima tudi v tem sporu Rusija svojo politično agendo, saj se v njem skuša prikazati v vlogi pomembnega regijskega akterja in posrednika, ki lahko pomaga urejati tudi tako dolgotrajne mednarodne zaplete, kot je nerešeno varnostno vprašanje na Korejskem polotoku, ter se v tem odmevnem mednarodnem sporu postaviti ob bok svoji sosedi, Kitajski.

V Moskvi tudi vedo, da bo Kitajska vedno zainteresirana za nove investicije v Rusijo, predvsem v njen energetski sektor, ki jo najbolj zanima. Toda ker se tudi gospodarske razmere na Kitajskem spreminjajo⁷ in njena gospodarska rast ni več tako visoka, pa tudi projekcija cene energentov na mednarodnem tržišču v kratkoročnem obdobju je za velike porabnike ugodna, v Moskvi razumejo, da bo prihajalo do strukturnih sprememb v kitajski investicijski energetski politiki. Toda tudi to jih ne moti, saj pričakujejo, da se bo zdaj Kitajska bolj, kot v nove investicije, usmerjala v razvoj in izboljševanju tehnologij pri pridobivanju nafte in plina na že obstoječih poljih. S tem bi se povečale tudi pridobljene

⁶ Krepitev prisotnosti v arktičnem področju vseeno še ne predstavlja prevelike grožnje interesom zahodnih držav, ker je v teh delih sveta vsaka ekspanzija zelo draga in so njeni finančni vložki zato težko opravičljivi in zato tudi politično vprašljivi (op. avtorja).

⁷ Nihče še ne zna predvideti posledic Trumpovih carin na uvoz kitajskega jekla, aluminija in nekaterih izdelkov (op. avtorja).

marec 29, 2018

količine energentov in izboljšali finančni učinki medsebojnega sodelovanja, od česar bi imela korist tudi Moskva⁸.

Zato lahko pričakujemo, da se bo ugodno ozračje bilateralnih status quo odnosov med Rusijo in Kitajsko še nekaj časa nadaljevalo⁹, čeprav so strateške usmeritve Kitajske po zadnjem Kongresu kitajske partije postale bolj usmerjene v konfrontacijo s političnimi rivali na mednarodnem prizorišču. Na kongresu so se Kitajci namreč odločili, da mora država v prihodnje postati aktiven dejavnik na regionalnem in globalnem prizorišču, kar ni povsem skladno z dosedanjim¹⁰ načinom sodelovanja med Rusijo in Kitajsko. Te izjave so v Moskvi sicer povzročile določeno zaskrbljenost, saj se bojijo, da bi kitajske namere o politični konsolidaciji povzročile, da bi se lahko Peking v nekem trenutku celo odvrnil od Moskve in bi svoje investicije in projekt BRI preusmeril stran od ruskih ozemelj, Rusijo celo zaobšel in Moskvi povzročil veliko ekonomskih in varnostnih preglavic, vendar se z njimi ne obremenjujejo.

Je pa zaznati poskuse Kremlja, da si razširi ter nekako okrepi svoj regionalni vpliv in se trudi kar najhitreje svoje sodelovanje poglobiti tudi z Indijo, ki je prva v skupini držav, ki se trudijo omejevati naraščajoči vpliv Kitajske v Jugovzhodni Aziji. Vendar ti poskusi na Kitajski, ki, ne glede na poskuse Indije, v jugovzhodni Aziji skokovito krepi svoje pozicije, za enkrat ne puščajo kakšnega vidnejšega vtisa. Težava v tej ruski ad hoc diplomatski potezi je v tem, da je v njunem bilateralnem sodelovanju Kitajska tista, ki odloča o tem, kako se bodo bilateralni odnosi razvijali; njihova usoda namreč ni v ruskih rokah.

Ob koncu današnjega diskurza velja poudariti dejstvo, da bo, ob sedanjih trendih globalnega mednarodnega prizorišča, prihodnost sedanjih pozitivnih tendenc v rusko kitajskih odnosih, v katerih razločno opažamo večjo odvisnost Moskve do Pekinga, kot Pekinga do Moskve, ostala vsaj v sedanjih okvirih, če se ne bo še povečevala, saj ni pričakovati, da bi se Rusija

⁸ Pa tudi nevarnost za prihode novih kitajskih delavcev bi tako odpadla (op. avtorja).

⁹ V obeh državah imajo nova, stara predsednika, s to razliko, da si je kitajski predsednik Xi zagotovil do življenjski mandat (op. avtorja).

¹⁰ In tudi dolgoročno planiranim bilateralnim regionalnim sodelovanjem (op. avtorja).

marec 29, 2018

začela spravlјati z Zahodom¹¹. Rusija se namreč zaveda, da lahko skupaj s Kitajsko nastopa veliko odločneje, kot če bi nastopala sama. Kitajski pa je Rusija koristna zato, ker za enkrat sama ne želi in tudi še ne išče direktne konfrontacije z Zahodom¹², še posebej ne s svojo najbolj pomembno trgovinsko partnerico, ZDA; zato tudi rade volje Moskvi prepušča vodilno vlogo v njenem političnem viharjenju po mednarodnem prizorišču.

Pa še nekaj govori v prid takemu zaključku. Njuno bilateralno sodelovanje namreč dodatno krepi tudi zavedanje v obeh prestolnicah, da obema grozi večja nevarnost s strani zahodnih držav, kot pa iz njunega tesnejšega medsebojnega odnosa. Zato tudi od tod izhaja zgoraj zapisana ocena, da se bo bilateralno sodelovanje nadaljevalo vsaj v sedanji, če ne še večji dinamiki. Obe državi namreč razumeta, da skupaj dosežeta na mednarodnem prizorišču veliko več, kot bi lahko dosegli ločeno. Pri čemer pa tudi spoznanje, da lahko le tako na najboljši možni način uspešno omejujeta ponovno ameriško željo po globalni prevladi, v mednarodni geopolitiki ni povsem zanemarljivo.

¹¹ Zadnji hudi zapleti zaradi poskusa umora dvojnega ruskega tajnega agenta in njegove hčere v britanskem Salisbury-ju, za katerega Zahod krivi Moskvo (op. avtorja)

¹² Ne smemo pa zanemariti dejstva, da je bil kitajski predsednik Xi Jinping v svojem zaključnem govoru na Kongresu vseeno zelo odločen in jasen, saj je. Med drugim, izjavil, "da je Kitajska pripravljena tudi na krvavo vojno, da bi si zagotovila v mednarodni skupnosti mesto, ki ji pripada. S tem je svetu tudi oznanil, da se Kitajska pripravlja na njegovo vodstvo v novo ero globalnega ekonomske in vojaške prevlade (op. avtorja)